

Упровадження нового Закону України «Про вищу освіту» поставило перед багатьма вищими навчальними закладами непроті проблеми й викликало жваві дискусії не тільки у стінах храмів науки, а й поза ними <...> Говорячи про імплементацію нового закону, не можна оминати стратегічно важливого для освіти і науки питання створення нових переліків галузей знань і спеціальностей. Згідно із законом нові переліки, побудовані на основі поєднання існуючих класифікацій науки і освіти, мають бути запроваджені постановою Кабміну. Після оприлюднення спочатку на сайті роботодавців, а невдовзі – на сайті МОН проекту нового об'єднаного переліку (який включає відразу обидва: і галузей, і спеціальностей) в освітянському середовищі здійнялася справжня буря. Причому кількість конструктивних пропозицій наразі істотно відстає від кількості звинувачень у розвалі «всього і вся», спроб лобіювати окремі позиції у переліку під солодким соусом «підтримки інших пропозицій МОН», аби обов'язково побачити в ньому «свою» галузь чи спеціальність, а подекуди – й максимально підігнати перелік під структуру конкретного університету.

Але аналіз перебігу обговорення цього питання свідчить про наявність щонайменше двох проблем: нерозуміння нового підходу до об'єднаної класифікації освіти і науки та побоювання серйозних структурних змін у вищих навчальних закладах і пов'язаного з цим ризику втратити місце роботи.

Нині чинний та попередні освітянські переліки формувалися за ще радянським принципом поділу всього освітнього поля на чітко визначені ділянки, вузько поіменовані й такі, що практично не перетинаються між собою (типовий наслідок планової економіки). Це призвело до того, що кількість спеціальностей неухильно і швидко зростала (на сьогодні їх понад 500) попри будь-які спроби їх скоротити (типовий приклад – псевдореформа 2005–2006 рр.). Відтак виник небачений у світі клас «специфічних категорій», а відрив від реального ринку праці перетворився на прірву. Під усе це підводили так зване державне замовлення, а фіктивні угоди про працевлаштування обґрунтовували «суспільними потребами у фахівцях».

Концепція нового переліку (в її основі – Міжнародна стандартна класифікація освіти – МСКО) – принципово інша: широкі галузі й спеціальності, за якими здійснюється ліцензування освітньої діяльності, охоплюють загальноприйняті у світі галузі науки і освіти, а освітні програми, за якими власне й ведеться підготовка фахівців та здійснюється акредитація, виступають в основному у вигляді спеціалізацій. При цьому обов'язковим є студентоцентрикований підхід у побудові й реалізації освітніх програм, участь у цих процесах роботодавців, професійних асоціацій, випускників і студентів, використання професійних стандартів, що забезпечить на практиці відповідність профілів підготовки фахівців різного рівня реальним суспільним потребам. Тим паче що всі необхідні для реалізації такого підходу інструменти закладено в новому законі (*Гожик А., Рашкевич Ю., Булава Л. Автономія – важка ноша // Дзеркало тижня. Україна (<http://goo.gl/8pf82q>). – 2015. – 27.03).*